

OPPSUMMERING RENESSANSESEMINAR 15.10. 2003
Rom 389 PAM, kl 12.30-14
(Seminarleder/referent: Randi)

Lone Klem: ”Machiavelli – *imitatio, translatio* og fornyelse”

Til stede: Lone, Unn, Kirsti, Kristin, Gro, Karin, Anne, Vibeke, Solveig, Gro, Randi
Meldt forfall: Øivind A (underviser)

Niccolò Machiavelli, Firenze 1469-1527

1494: Mediciene drevet ut fra Firenze da franskmennene invaderte Italia
1527: Sacco di Roma

1513: *Il principe*

1513: *Discorsi sopra la prima deca di Tito Livio*

1518: *La Mandragola (Commedia di Callimaco e di Lucrezia)* “the first vernacular imitation of Roman comedy. His characteristic reminders of human weakness suggest the influence of Boccaccio; and like Boccaccio he used these reminders less as satire than as practical gauges of human nature. In one way at least, Machiavelli is more humanistic (*i.e.*, closer to the classics) than the other humanists, for while Vittorino and his school ransacked history for examples of virtue, Machiavelli (true to the spirit of Polybius, Livy, Plutarch, and Tacitus) embraced all of history, good, evil, and indifferent, as his school of reality.” (Britannica Online)

1521: dialogen *Dell'arte della Guerra* oversatt til engelsk *The Arte of Warre*, 1560.

1525: *Istorie fiorentine*

1559: Machiavellis verk på Index

Tekst delt ut: ”Proemio” til ”Libro primo” – Machiavellis kommentarer til Livius.

Lone ga et riss av den historisk-politiske konteksten til den italienske ”høyrenessansen” som dekker Machiavellis livsløp (han dør like etter Karl Vs ”barbariske” tropper har herset i Roma).

Imitatio på ”makroplan” og på ”mikroplan”. Makroplan: historien og samfunnet

Alt Machiavelli rører ved blir ”moderne”: Hva skal man bruke historien til? Man skal lære av den. Machiavellis *imitatio*-begrep omhandlet *virkeligheten*. En skulle etterlikne de antikke i oppbyggingen av byen/samfunnet (hvordan laget romerne sine lover, hvordan dannet de hær osv). Machiavelli talte imot de som (i samtiden) tror det er vanskelig å imitere de antikke – mennesket står for i hvert fall ”halvparten” av muligheten/ansvaret i det å skape et samfunn – og han konsentrerer seg om denne halvdelen, ikke om det som Det guddommelige forsyn måtte ha fastlagt...

Mikroplan: *imitatio* av litteraturen. Machiavellis komedier. Komedien må tilpasses de lokale og aktuelle forhold.

I likhet med Ms politiske og historiske skrifter er komediene systematisk bygget opp.

Lone presenterte ”Fyrsten” som et eksempel på hvordan Machiavelli arbeidet med ”virkeligheten” (Oversikt og klassifikasjon, eksemplifisering, det rasjonelle prinsipp, kausalitet, relativismen) – en absolutt nødvendig å forstå dette for å kunne forstå det ”litterære plan”.

Presentasjon av Ms to komedier ”La Mandragola” (1515) og ”Clizia” (1525)

(”mandragola” = allrunerot) Førstnevnte ble oppført flere ganger (Firenze 1518 eller 1519, Venezia 1520, 1522 etc. Uvanlig for komedier som ofte ble oppført kun en gang)
Stoffet fra Plautus kombineres med det lokale stoff (særlig Boccaccio og novella-tradisjonen).
La Mandragola: alle personene ”handles med” i stykket. Alle er både ofre og bødler.
Det eneste som har et dypt og gjennomgripende sammenbrudd i stykket er *moralen*, ikke personene. Ms komedie bruker elementer fra den romerske komedie, iblant oversetter han Plautus, men likevel er det noe helt annet.
Historien er et produkt av menneskelige handlinger. ”Kreftenes parallelogram”

Ad imitasjonsbegrepet:

Jf Machiavellis kommentarer til Titus Livius og (Kristin Gs oversettelse/parafrasering:)
“...iudicando la imitazione non solo difficile ma impossibile”, skrev Machiavelli (Livius-kommentaren, s104). Han klager over sin egen tids politiske uro (den moderne), sier at det ikke først og fremst har å gjøre med religionens vanstyre osv, men av “... non avere vera cognizione delle istorie, per non trarne leggendole quel senso né gustare di loro quel sapore che le hanno in sé.” Man har ingen sann forståelse av historien(e), man leser ikke deres mening, kjenner ikke på den smaken de har i seg selv! Man nyter å lytte til de beretninger om historiske hendelser, fortsetter Machiavelli, men tenker ikke på å imitere dem – “imitarle” - fordi man anser imitasjon ikke bare for å være vanskelig, men umulig (jf. sitatet ovenfor) - som om himmelen og planetene, elementene og menneskene hadde forandret posisjon, bevegelse og kraft i forhold til antikken. Machiavelli vil nå forsøke å få folk bort fra denne feiltagelsen (errore), det er hans begrunnelse for å gi seg i kast med å skrive utførlig om Livius-bøkene (det ble visst 3000 sider?), slik at man endelig - gjennom disse kommentarene - kan få en sann forståelse av de historiske hendelsene. (“Istoria” var det som kunne fortelles; for Machiavelli her dreier det seg først og fremst om beretninger fra antikken som viser fram den tids større virtú. – “piú presto ammirate che imitate”, snarere beundret enn imitert, som hans skriver (s.103).

Når han så sier (øverst på s.105) at han kanskje ikke kommer til å klare å fullføre prosjektet, mener han at det for andre bare vil være kort vei igjen for å bringe det til bestemmelsesstedet - “resterá breve cammino a condurlo a loco destinato.” Hva slags sted (loco) er dette? Å skrive ferdig? Å se historiene imitert i virkeligheten? Når han så heller velger komedien - hvilken form for imitasjon er det?

I beskrivelsen av byers grunnleggelse, opererer han med en to-delning mellom dem som betrakter en by som grunnlagt av folk som bodde der fra før – “dagli uomini nati del luogo” - , og dem som betrakter den grunnlagt av utlendinger, fremmede – “dai forestieri.” (Eneas’ Roma versus Romulos Roma.) Hvorfor er denne distinksjonen så viktig? (se s. 105 +108)